

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw dr. mr. R.M. Letschert
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 45

e-mail postbus@eerstekamer.nl

datum 16 september 2026

betreft Vragen n.a.v. Toezegging Uitvoering motie Tweede Kamerlid Kostić c.s. inclusief (toelichting op) amendement Kostić c.s. over stapsgewijs afbouwen van subsidies voor apenproeven naar nul in 2030

ons kenmerk 182286

Geachte mevrouw Letschert,

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 3 juli 2026 over de toekomst van het onderzoek met apen in Nederland, in het bijzonder bij het Biomedical Primate Research Centre (BPRC).¹ In deze brief licht u toe op welke wijze u uitvoering geeft aan het amendement Kostić c.s. en het amendement Rajkowski en welke maatregelen u de komende periode neemt om de transitie naar proefdiervrij onderzoek te versnellen. De leden van de fractie van de **BBB** en het lid van de **Fractie-Visseren-Hamakers** hebben naar aanleiding van deze brief een aantal vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de fractie van de BBB zijn u erkentelijk voor het sturen van de brief, waarin overwegend positief nieuws over het BPRC wordt gemeld. Zij hebben desondanks nog een aantal vragen.

1. Gaat u ervan uit dat de transitie naar proefdiervrij onderzoek onvermijdelijk is en per se wenselijk is? Op welke termijn zou daarvan volgens u sprake kunnen zijn? Of zou het zo kunnen zijn dat voor bepaalde vormen van onderzoek het gebruik van proefdieren nog lange tijd beter of zelfs noodzakelijk blijft?
2. Bovenaan pagina 3 van uw brief schrijft u over "*validatie van proefdiervrije onderzoeks- en testmethoden*".² Hoe wordt deze validatie precies uitgevoerd? Kunt u de leden van de BBB-fractie nader informeren over het proces en de daarbij gehanteerde criteria?
3. Op pagina 2 van uw brief noemt u een aantal ziekten waarvoor de momenteel beschikbare proefdiervrije onderzoeksmethoden voorsnog geen toereikend antwoord bieden. Ook geeft u aan dat onderzoek met proefdieren de beste optie is "*bij het ontwikkelen en reguleren van geneesmiddelen, omdat ze op een aantal kritische momenten in het ontwikkelingsproces van geneesmiddelen voorsnog onmisbaar worden geacht*".³ Voor welke geneesmiddelen geldt dit momenteel? Kunt u uitsluiten dat dit voor meer ziekten en geneesmiddelen geldt? Bent u bereid dit,

¹ Kamerstukken I 2025/26, 36.725 VIII, N.

² Kamerstukken I 2025/26, 36.725 VIII, N, p. 3.

³ Kamerstukken I 2025/26, 36.725 VIII, N, p. 2.

datum 16 september 2026

ons kenmerk 182286

blad 2

ook in Europees verband, te laten onderzoeken, mede met het oog op het verminderen van de afhankelijkheid van andere landen?

4. Onderaan pagina 3 schrijft u te werken aan een "*verkenning in hoeverre het mogelijk is om tot verdere samenwerking te komen van Europese primatencentra*".⁴ U geeft aan de uitkomsten van deze verkenning eind 2026 met de Tweede Kamer te zullen delen. Bent u bereid deze uitkomsten ook met de Eerste Kamer te delen?
5. Bovenaan pagina 4 geeft u aan de kabinetsappreciatie van de 'Roadmap for phasing out animal testing for safety assessments' van de Europese Commissie aan de Tweede Kamer te zullen sturen. Bent u bereid deze appreciatie ook aan de Eerste Kamer te sturen, vragen deze leden.
6. U geeft aan de brief mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur te sturen. Hebt u met de minister van Defensie ook over deze aangelegenheid gesproken? Zo ja, wat was daarvan de uitkomst? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid hierover alsnog met de minister van Defensie in gesprek te gaan, gezien de belangen die Defensie bij onderzoek naar ziekten heeft of in het verleden heeft gehad?

Vragen en opmerkingen van het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers

1. Het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers vraagt op basis van welke feiten u constateert dat onderzoek met apen de komende jaren nog noodzakelijk is voor de bestrijding van levensbedreigende ziekten en uitbraken van infectieziekten.
2. Kunt u aangeven welke wetenschappelijke publicaties aantonen dat het gebruik van apen in het BPRC noodzakelijk is? Bent u bereid onafhankelijke, systematische reviews te laten uitvoeren voor alle onderzoeksdomeinen waarin het BPRC apen inzet, zodat de wetenschappelijke noodzaak en humane relevantie van dit type onderzoek transparant en toetsbaar worden gemaakt? Zo nee, waarom niet?
3. Kunt u een overzicht geven van de medicijnen of behandelingen die door onderzoek bij het BPRC zijn ontwikkeld? Dit lid ontvangt daarbij graag een overzicht van de afgelopen drie jaar.
4. Kunt u een overzicht geven van het onderzoek dat de afgelopen drie jaar bij het BPRC is uitgevoerd? Het lid van de Visseren-Hamakers-fractie ontvangt daarbij graag per onderzoek informatie over:
 - de doelstellingen van het onderzoek;
 - de medicijnen of behandelingen die het onderzoek heeft opgeleverd;
 - het aantal apen dat bij het onderzoek is gebruikt;
 - een gedetailleerde omschrijving van de ingrepen die de apen hebben ondergaan; en
 - of de apen tijdens of na het onderzoek zijn gedood.

Het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers stelt dat de transitie naar proefdiervrije innovatie zich razendsnel ontwikkelt en een belangrijke wetenschappelijke ontwikkeling vertegenwoordigt die enorme kansen biedt. Proefdiervrij onderzoek is volgens dit lid nauwkeuriger dan onderzoek met proefdieren, aangezien de vertaalslag van dier naar mens wordt overgeslagen, en is ook vaak sneller en goedkoper dan onderzoek met dieren. Onderzoekers die met dieren werken reageren vaak defensief op deze ontwikkelingen, aangezien hun manier van onderzoek doen steeds verder onder druk komt te staan. Het lid acht het daarom onverstandig dat de overheid zich met name laat informeren

⁴ Kamerstukken I 2025/26, 36.725 VIII, N, p. 3.

datum 16 september 2026

ons kenmerk 182286

blad 3

door onderzoekers die dierproeven gebruiken, omdat dit slechts één kant van het wetenschappelijke debat is.

5. Bent u bereid u te blijven verdiepen in de transitie naar proefdiervrije innovatie en hiervoor in gesprek te gaan met en op bezoek te gaan bij wetenschappers, bedrijven en experts die dierproefvrije methoden ontwikkelen en gebruiken?

U gebruikt de strategische onafhankelijkheid van Nederland en Europa als argument om onderzoek met apen in het BPRC te blijven financieren. Het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers vindt het afgrijselijk dat apen het slachtoffer worden van deze strategische overwegingen.

6. Bent u het met dit lid eens dat proefdiervrije innovatie – en niet onderzoek met dieren – de toekomst is?
7. Zo ja, zou de overheid dan niet juist moeten investeren in proefdiervrije methoden en de investeringen in onderzoek met proefdieren moeten afbouwen?
8. Op basis van welke feiten concludeert u dat het 'aapmodel' en 'apen-NAMs' onmisbaar zijn bij het ontwikkelen en valideren van *new approach methodologies* (NAMs)?⁵ Kunt u hiervan een overzicht van de bronnen geven?
9. U stelt dat onderzoek met apen "essentieel" is voor infectieziekten zoals Covid-19.⁶ Kunt u onderbouwen welke concrete bijdrage van het BPRC onmisbaar was voor de bestrijding van de Covid-pandemie?
10. Kunt u toelichten waarop de vermeende noodzaak van het BPRC voor Parkinsononderzoek is gebaseerd?
11. Bent u bereid om op korte termijn onafhankelijk onderzoek te laten uitvoeren naar de kosteneffectiviteit en wetenschappelijke opbrengst van humane modellen ten opzichte van apenonderzoek voor de ziekten die bij het BPRC worden bestudeerd?
12. Bent u het ermee eens dat een zo snel mogelijke afbouw van experimenten op apen óók impliceert dat er extra moet worden geïnvesteerd om deze afbouw daadwerkelijk mogelijk te maken, bijvoorbeeld door gerichte investeringen in dierproefvrije vaccinontwikkeling en andere humane, proefdiervrije innovaties?
13. Kunt u toelichten welke concrete investeringen de regering bereid is te doen om deze afbouw te versnellen?
14. Kunt u de in de brief aangekondigde informatie niet alleen aan de Tweede Kamer, maar ook aan de Eerste Kamer sturen?

Naar aanleiding van de beantwoording van vragen in de Tweede Kamer⁷ heeft het lid van de Fractie-Visseren-Hamakers nog de volgende vraag.

15. In deze beantwoording wordt impliciet gesteld dat het BPRC een rol speelt bij onderzoek naar filovirussen zoals Ebola. Kunt u bevestigen dat, in tegenstelling tot wat in deze beantwoording wordt geïmpliceerd, dit soort onderzoek niet in Nederland plaatsvindt en ook niet in Nederland kan plaatsvinden, aangezien het BPRC niet beschikt over de benodigde faciliteiten of vergunningen?

⁵ Kamerstukken I 2025/26, 36.725 VIII, N, p. 3.

⁶ Kamerstukken I 2025/26, 36.725 VIII, N, p. 2.

⁷ 36.945 VIII, Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2025, nr. 7, Lijst van vragen en antwoorden, vastgesteld op 9 juni 2026.

datum 16 september 2026

ons kenmerk 182286

blad 4

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk **14 oktober 2026**.

Hoogachtend,

Drs. Th. W. Rietkerk

Voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap